

вул. Івана Франка 34/33, 2-й поверх, Київ 01054 Україна
+380 44 390 14 51, agro.office@chemonics.com

<https://www.facebook.com/usaaid.agro/>, <https://www.linkedin.com/company/usaaid-agro/>

Програма з аграрного і сільського розвитку (АГРО)

Аналіз і гармонізація професійних стандартів операторів безпілотних авіаційних систем в Україні: національний контекст, міжнародний досвід і рекомендації для аграрного сектору

Призначення: сприяння розвитку професії оператора безпілотних літальних апаратів в агропромисловому виробництві шляхом впровадження освітніх програм у закладах вищої освіти України з метою підсилення послуг агроскаутингу.

Розробник:

Микола Биков

короткостроковий консультант Програми з
аграрного і сільського розвитку (АГРО)

Координатор:

Олександр Приходько,

менеджер з розвитку аграрних ринків Програми
з аграрного і сільського розвитку (АГРО)

Київ — 2025

Програма АГРО — це семирічний проєкт міжнародної технічної допомоги, метою якого є прискорення економічного розвитку сільських громад України, що потребують найбільшої підтримки, шляхом удосконалення управління в аграрному секторі. Програма фінансується Урядом США та впроваджується компанією Chemonics International.

План аналітичного звіту

- 1. Порівняння професійних стандартів**
- 2. Пропозиції щодо розроблення професійних стандартів для ЗВО аграрного спрямування**
- 3. Аналіз професійного стандарту ВАТ «Меридіан»**
- 4. Аналіз професійного стандарту «Дистанційний пілот БПЛА»**
- 5. Аналіз професійного стандарту ГО «Українська асоціація операторів БПЛА»**

Короткий опис

- 1. Порівняння професійних стандартів**

Аналіз та зіставлення ПС ВАТ «Меридіан» і ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів» із виявленням сильних/слабких сторін і пропозиціями щодо покращення.

- 2. Пропозиції щодо розроблення професійних стандартів для ЗВО аграрного спрямування**

Систематизація вимог і рекомендацій щодо адаптації професійних стандартів до потреб аграрної освіти з урахуванням міжнародних практик.

- 3. Аналіз професійного стандарту ВАТ «Меридіан»**

Детальний розбір структури, переваг і недоліків стандарту, порівняння з EASA/FAA та рекомендації для аграрного сектору.

- 4. Аналіз професійного стандарту «Дистанційний пілот БПЛА»**

Аналіз стандарту НАУ (2024), його відповідності міжнародним аналогам, сильні та слабкі сторони, з пропозиціями щодо агросектору.

- 5. Аналіз професійного стандарту ГО «Українська асоціація операторів БПЛА»**

Оцінка комплексності й гнучкості стандарту (2025), рекомендації для цивільного, комерційного й аграрного секторів, порівняння з EASA/FAA/ICAO та пропозиції з удосконалення.

1. Порівняння професійних стандартів

1.1. Професійний стандарт ВАТ «Меридіан»

Професійний стандарт оператора безпілотних літальних апаратів (БПЛА), розроблений ВАТ «Меридіан», є типовим внутрішньогалузевим документом для великих виробничих підприємств. Спрямований на підвищення ефективності, безпеки та якості робіт, пов'язаних із використанням БПЛА у виробничих процесах, сервісі, технічному обслуговуванні й експлуатації техніки.

Структура документа:

- Документ містить опис цілей, основних завдань оператора, загальних вимог до кваліфікації, знань і навичок, а також процедур підготовки, контролю та підтвердження кваліфікації.
- Описані основні виробничі й технічні функції: підготовка дрона до польоту, обслуговування, технічна діагностика, експлуатація, дотримання правил безпеки.

Кваліфікаційні вимоги:

- Вимоги до освіти — переважно технічна (середня спеціальна чи вища).
- Акцент на досвіді роботи з конкретною технікою або аналогічними пристроями.
- Відсутність деталізації щодо модулів підготовки, сучасних цифрових навичок, вимог до мовної підготовки.

Підтвердження та розвиток кваліфікації:

- Кваліфікація підтверджується внутрішньою сертифікацією, періодичними тестуваннями, участю в навчаннях або підвищення кваліфікації згідно з політикою підприємства.
- Система розвитку кваліфікації менш структурована порівняно з галузевими чи національними стандартами.

Опис трудових функцій:

- Операції з підготовки до польоту, виконання польотного завдання, контроль технічного стану, реагування на позаштатні ситуації.
- Акцент на дотриманні інструкцій виробника і корпоративних політик.
- Безпека праці — одна з ключових вимог стандарту.

Сильні та слабкі сторони

Сильні сторони:

- Чіткість і практичність вимог, що відповідають реаліям виробництва.
- Пріоритет безпеки праці, технічної дисципліни, мінімізація людського фактора.

- Логічна і проста структура стандарту, що полегшує його впровадження у виробничих умовах.

Слабкі сторони:

- Відсутність деталізації сучасних компетентностей (наприклад, робота з аналітикою даних, програмування польотних завдань, адаптація під різні сфери — агро, охорона, картографія тощо).
- Орієнтація виключно на технічну експлуатацію, а не на ширший спектр функцій оператора БПЛА.
- Обмежена гнучкість: стандарт важко застосувати поза межами конкретного підприємства або адаптувати до інших галузей.

Пропозиції для покращення

- Внести розширений перелік компетентностей і навичок, з урахуванням цифрових технологій, взаємодії з сучасними ІТ-системами, програмного забезпечення для польотів і збору/аналізу даних.
- Оновити кваліфікаційні вимоги згідно із сучасною Національною рамкою кваліфікацій і зразками міжнародних стандартів (наприклад, EASA, FAA).
- Запровадити модульний підхід до професійної підготовки, щоб адаптувати стандарт під різні виробничі чи наукові завдання.
- Збільшити прозорість і конкурентоспроможність сертифікації через залучення зовнішніх атестаційних центрів.

Суб'єктивна думка:

Професійний стандарт ВАТ «Меридіан» цінний як базовий шаблон для промислових підприємств, але для масштабування навчальних програм або акредитації навчальних центрів його слід суттєво оновити й гармонізувати із сучасними національними та міжнародними вимогами.

1.2. Професійний стандарт ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів» (2025)

Цей професійний стандарт, затверджений ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів», є сучасним мультисекторним документом, що системно регулює діяльність операторів БПЛА в усіх основних галузях — від аграрного виробництва до наукових і безпекових структур. Його створено з урахуванням національного й міжнародного досвіду, а також сучасних викликів і перспектив розвитку галузі БПЛА в Україні.

Аналіз змісту

Структура документа:

- Документ чітко структурований: мета, класифікація професій, види економічної діяльності, кваліфікаційні рівні, вимоги до документів, опис функцій і компетентностей.

- Всі розділи взаємопов'язані й дають повну картину щодо вимог до фахівця, сценаріїв застосування БПЛА та шляхів професійного розвитку.

Класифікація посад і професій:

- Деталізує основні й допоміжні посади: оператори різних типів дронів, оператори для агро, доставки, розмінування, аерофотозйомки, інструктори, тестувальники, інженери.

- Чітко вказує код професії згідно з ДК 003:2010.

- Проводить межу між рівнями кваліфікації та типами задач, зокрема враховує специфіку категорій дронів (A–F).

Рівень кваліфікації та навчальні вимоги:

- Встановлює чіткі вимоги для кожної професії: освіта, мінімальний вік, спеціалізоване чи професійно-технічне навчання, а також можливість перепідготовки.

- Деталізовано процедури отримання, підтвердження й визнання кваліфікацій — як у межах України, так і за кордоном.

- Вказує рівні Національної рамки кваліфікацій для різних посад (від 3 до 7 рівня).

Опис трудових функцій, компетентностей і відповідальності:

- Охоплює всі етапи роботи з БПЛА: підготовка, планування й виконання польотів, експлуатація, діагностика, ремонт, аерофото- та відеозйомка, аналіз даних.

- Компетентності детально структуровані за типом діяльності: знання, вміння, навички, комунікація, відповідальність.

- Окремий розділ присвячено питанням безпеки, радіоелектронної боротьби, взаємодії з державними органами.

Підтвердження та розвиток кваліфікації:

- Передбачено регулярне підтвердження кваліфікації (раз на 5 років або після перерви понад 4 місяці).

- Розписано професійний розвиток, зокрема під час освоєння нових типів БПЛА, модернізації ПЗ, після завершення навчання під наглядом інструктора.

- Вказані всі типи документів, що підтверджують кваліфікацію: дипломи, сертифікати, свідоцтва тощо.

Сильні та слабкі сторони

Сильні сторони:

- Системність, прозорість й універсальність: стандарт легко адаптується до різних галузей і сценаріїв застосування БПЛА.
- Глибока деталізація сучасних компетентностей — від базових до спеціалізованих (зокрема ІТ-навантаження, аерофотоаналізу, протидії РЕБ).
- Врахування міжнародних і національних стандартів, пряма інтеграція до державної системи кваліфікацій.
- Чітко прописані шляхи кар'єрного розвитку, підвищення кваліфікації, а також вимоги до акредитації навчальних центрів.

Слабкі сторони:

- Великий обсяг і деталізація можуть створювати складнощі при впровадженні в окремих організаціях чи малих підприємствах.
- Потребує значних ресурсів (часових, організаційних, фінансових) для регулярної сертифікації, навчання, підтвердження компетентностей.

Пропозиції для покращення

- Впровадити адаптивний, модульний підхід, що дає змогу організаціям швидко інтегрувати лише ті частини стандарту, які їм необхідні.
- Запровадити цифрові інструменти для моніторингу, обліку, оновлення кваліфікацій і підтримки безперервного навчання операторів.
- Уточнити вимоги для окремих підсекторів (наприклад, дрони для агросектора, для безпеки, наукових досліджень тощо).
- Розробити спрощені процедури для малих підприємств і стартапів у сфері БПЛА.

Суб'єктивна думка:

Цей стандарт є орієнтиром для розробки навчальних програм, акредитації навчальних центрів, підготовки інструкторів і формування системи безперервної освіти операторів БПЛА. Його інтеграція є ключовою умовою розвитку ринку БПЛА в Україні та підвищення безпеки застосування безпілотників.

2. Пропозиції щодо розроблення професійних стандартів для ЗВО аграрного спрямування (на основі аналізу профстандартів ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів» та ВАТ «Меридіан»)

2.1. Основні положення профстандарту ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів» (2025)

Професійні групи:

- Оператор наземних засобів керування БПЛА
- Оператор дистанційно керованих БПЛА
- Оператор дистанційно керованих БПЛА агропромислового виробництва

Мета діяльності:

Забезпечення ефективної та безпечної експлуатації, технічного обслуговування, ремонту, тестування БПЛА.

Коди класифікаторів:

Відповідність ДК 009:2010, розділам сільського, лісового господарства, транспорту, професійної, технічної та інженерної діяльності.

Кваліфікації та вимоги:

- Кваліфікації за категоріями (A–F) дронів, диференціація за рівнями Національної рамки кваліфікацій (НРК) (від 3 до 7 рівня).
- Вимоги до освіти: від повної загальної середньої освіти до магістратури за профільними спеціальностями.
- Сертифікація, свідоцтва, дипломи, сертифікати з інших країн.

Структура трудових функцій:

- Підготовка БПЛА до польоту.
- Планування і виконання місій.
- Технічне обслуговування.
- Застосування корисного навантаження (зокрема аграрне).
- Картографування, аерофотозйомка, дешифрування даних.
- Безпека, робота в складних умовах (радіоелектронна боротьба, автоматичні режими).
- Діагностика, ремонт.

Компетентності:

- Технічна, аналітична, організаційна, цифрова грамотність, комунікаційна, етична, дотримання безпеки.

Абревіатури:

БПЛА — безпілотний літальний апарат

БАС — безпілотна авіаційна система

РТК — Real Time Kinematic

FPV — First Person View

НРК — Національна рамка кваліфікацій

GPS — Global Positioning System

АРМ — автоматизоване робоче місце

2.2. Аналіз профстандарту ВАТ «Меридіан»

Цей стандарт також структурований за функціональною моделлю, містить деталізацію кваліфікаційних вимог, розподіл за видами діяльності, з чітким акцентом на:

- вимоги до знань і навичок щодо роботи з різними типами БПЛА;
- безпекові аспекти, підготовку до роботи з аграрними завданнями;
- дотримання національного й міжнародного регламенту, сертифікацію,

професійний розвиток;

- використання ПЗ для агромоніторингу, аналізу аерофотоданих.

2.3. Порівняння з міжнародними аналогами

Схожість:

- Базова структура стандартів відповідає підходам EASA (European Union Aviation Safety Agency), FAA (Federal Aviation Administration, США), ISO 21384-3:2019 (Unmanned aircraft systems – Part 3: Operational procedures).

- Стандартизація ролей: оператор, інструктор, технік, аналітик аерофотоданих.

- Приділяється увага безпеці, сертифікації, безперервному професійному розвитку.

Відмінності:

- Міжнародні стандарти більше уваги приділяють soft skills (комунікація, лідерство, робота у команді, відповідальність), крос-дисциплінарності (IT, data science, агрономія).

- Вимоги до цифрової грамотності й знань англійської мови для роботи з міжнародним ПЗ, участі у спільних місіях.

- Відсутність у національних документах механізму взаємного визнання кваліфікацій між країнами.

Рекомендовані міжнародні джерела для порівняння:

- ISO 21384-3:2019
- EASA: UAS regulations
- FAA Part 107 regulations (USA)
- EU Skills Framework for Digital and Green Economy

2.4. Пропозиції щодо вдосконалення професійних стандартів для ЗВО аграрного спрямування

Структура професійних стандартів

Професійний стандарт — це офіційний документ, який описує перелік компетентностей, знань, умінь й особистих якостей, необхідних для виконання певної професійної діяльності. Для аграрних ЗВО стандарти мають бути адаптовані до галузевих потреб, а також до нових технологічних викликів, таких як впровадження дронів (БПЛА) у точне землеробство.

Конкретні пропозиції:

Визначати рівні кваліфікації згідно з Національною рамкою кваліфікацій (НРК) України, наприклад: оператор (бакалаврський рівень), аналітик (магістерський рівень), інструктор (магістр або PhD).

Чітко структурувати вимоги до знань:

- Базові — агрономія, біологія, основи ґрунтознавства.
- Профільні — будова й експлуатація БПЛА, основи електроніки, інформаційних технологій, геоінформатики (ГІС), правові норми.
- Спеціальні — сучасне програмне забезпечення, аналіз аерофотоданих, технічний супровід.

Передбачити чітку модульну побудову: наприклад, окремі модулі з права, безпеки, інженерії, агрономії, цифрової грамотності.

2.5. Міждисциплінарність

Міждисциплінарність — це здатність поєднувати знання та навички з різних галузей (наприклад, інженерія, агрономія, ІТ, екологія) для вирішення комплексних завдань сучасного аграрного виробництва.

Конкретні пропозиції:

- Включити до професійного стандарту обов'язкові знання та навички роботи з геоінформаційними системами (ГІС) і глобальними системами позиціонування (GPS).
- Передбачити володіння базами даних, цифровими картами, основами аналізу великих даних (Big Data) і штучного інтелекту (AI).

- Додати розділ із практичного застосування міжнародних стандартів (ISO, EASA, FAA) та взаємодії із системами точного землеробства.
- Передбачити обов'язкове залучення викладачів і фахівців з IT, інженерії, агрономії та екології до навчального процесу. Розширення знань з агрономії з використання БПЛА в технологічному процесу.

2.6. Сертифікація та підтвердження кваліфікацій

Сертифікація — це формалізований процес перевірки знань і навичок, який підтверджує відповідність фахівця певному професійному стандарту.

Конкретні пропозиції:

- Розробити механізми отримання міжнародно визнаних сертифікатів (наприклад, EASA Remote Pilot Certificate, FAA Part 107).
- Забезпечити можливість навчання за спільними програмами з іноземними університетами (подвійний диплом або сертифікат).
- Ввести обов'язкові практичні іспити на володіння БПЛА, а також онлайн-екзамени з теорії.
- Запровадити безперервну професійну освіту й атестацію кожні 3–5 років.

2.7. Практична підготовка

Практична підготовка — це формування і розвиток умінь шляхом виконання реальних завдань у полі, лабораторії, на виробництві.

Конкретні пропозиції:

- Ввести обов'язкові практичні заняття з використанням дронів для моніторингу полів, збору та обробки аерофотоданих.
- Створити або оновити навчальні полігони для польотів БПЛА, оснащені сучасною технікою та датчиками.
- Запровадити навчальні кейси з агромоніторингу, створення картограм, розрахунку змінних норм внесення, екологічного аудиту.
- Передбачити проходження студентами виробничої практики в агропідприємствах із застосуванням дронів.

2.8. Розвиток «м'яких» навичок (soft skills)

«М'які» навички — це універсальні навички, які забезпечують ефективну командну роботу, лідерство, критичне мислення, комунікацію й адаптацію до змін.

Конкретні пропозиції:

- Додати до стандартів тренінги з комунікації, вирішення конфліктів, лідерства, тайм-менеджменту.

- Практикувати командну роботу через спільні проєкти, участь у хакатонах, бізнес-симуляціях.
- Вимагати базові знання англійської мови для роботи з міжнародною документацією, програмним забезпеченням й участі в міжнародних стажуваннях.
- Формувати навички публічних презентацій і написання технічних звітів.

2.9 Безпека, етика та правові аспекти

Забезпечення безпеки, дотримання законодавчих й етичних норм — це ключ до безпечного і відповідального використання дронів у сільському господарстві.

Конкретні пропозиції:

- Додати до стандарту окремий модуль із безпеки польотів, регламенту використання БПЛА, правил взаємодії з органами авіаційного нагляду.
- Навчати основ кібербезпеки (захист даних, попередження несанкціонованого доступу до техніки).
- Формувати етичну культуру: захист персональних даних, екологічна відповідальність, прозорість під час виконання робіт.
- Постійно оновлювати знання щодо національного і міжнародного законодавства.

2.10. Матеріально-технічне забезпечення й інноваційна інфраструктура

Сучасна агроосвіта неможлива без якісної технічної бази й інноваційних середовищ.

Конкретні пропозиції:

- Оновити матеріально-технічну базу ЗВО: придбати сучасні дрони, мультиспектральні камери, польові сенсори, програмне забезпечення для аналізу аерофотоданих (наприклад, Pix4D, DroneDeploy, AgroLog, QGIS).
- Створити або підтримати функціонування «живих лабораторій» (living labs) на базі господарств і полігонів, де студенти можуть проводити дослідження в реальних умовах.
- Забезпечити постійний доступ студентів до відкритих даних (OpenAerialMap, Copernicus) і міжнародних онлайн-платформ.

Пояснення для користувача:

Застосування наведених пропозицій допоможе зробити професійні стандарти для ЗВО аграрного спрямування справді сучасними, конкурентними й орієнтованими на світові тенденції. Такий підхід не тільки підвищить якість освіти, а й допоможе готувати фахівців, здатних впроваджувати найкращі аграрні та інженерні практики, створювати інновації та працювати в глобальному середовищі.

3. Аналіз професійного стандарту ВАТ «Меридіан»

Професійний стандарт (ПС) оператора безпілотних авіаційних комплексів (БпАК) формується як основа для уніфікації вимог до підготовки й допуску спеціалістів до роботи з дронами в різних галузях економіки. Україна у відповідь на динамічний розвиток БпАК ухвалила власний стандарт, що розроблений фахівцями ВАТ «Меридіан». Цей ПС визначає рамки компетентності, кваліфікаційних рівнів, обсяг знань і відповідальність операторів.

3.1. Аналіз документа

Структура документа:

- Вступ, загальні положення, цілі професії.
- Визначення трудових функцій (підготовка, виконання польотів, технічне обслуговування, аналіз результатів).
  - Вимоги до освіти та професійного навчання (від середньої спеціальної освіти, через додаткову підготовку або курси).
  - Деталізований перелік знань та умінь (від основ аеродинаміки, авіаційної безпеки, до особливостей роботи з програмним забезпеченням).
  - Опис кваліфікаційних рівнів (молодший оператор, оператор, старший оператор).
  - Вимоги до охорони праці, інструктажу, медичної придатності.

Переваги стандарту:

- Чітко окреслені професійні ролі та їх функції;
- Включено вимоги до теоретичних знань і практичних навичок;
- Документ деталізує процедури безпеки та захисту інформації;
- Прописані вимоги до безперервного навчання.

Недоліки стандарту:

- Низький акцент на цифрових та автоматизованих системах керування БпАК (AI, data-driven технології);
  - Недостатня деталізація стосовно галузевих особливостей (наприклад, специфіка для агросектору, енергетики);
  - Обмежена адаптація під швидкі технічні зміни (наприклад, зростання автономних функцій дронів).

Сильні та слабкі сторони джерела

Сильні сторони:

- Простота використання в освітньому процесі;
- Зрозумілість для роботодавців і регуляторів;

- Орієнтація на базову безпеку й експлуатацію.

Слабкі сторони:

- Обмеженість у розкритті сучасних практик fleet management/управління парком техніки, обробки даних;
- Недостатньо уваги інтегрованості БпАК, інтеграції з ГІС, ІоТ, автоматизованим аналізом;
- Формалізований підхід до практики (застарілий для інноваційних секторів).

Пропозиції для покращення

1. Розширити зміст щодо інновацій у сфері БпАК.
2. Ввести окремий модуль із цифрових компетенцій (аналіз даних, робота з БпАК у хмарних сервісах, fleet management).
3. Збільшити кількість практичних завдань для різних галузей, враховуючи реальні сценарії роботи.

3.2. Порівняння українського професійного стандарту з міжнародними аналогами

Інтернаціоналізація ринку праці вимагає від національних стандартів не лише відповідності локальним вимогам, а й інтеграції кращих міжнародних практик — зокрема, в частині підготовки операторів БпАК.

Порівняльний аналіз:

Порівняльна таблиця (фрагмент):

Критерій	Україна	ЄС (EASA)	США (FAA)
Сертифікація	Немає	Обов'язкова	Обов'язкова
Категорії	Універсальний	3 категорії	Одна, з умовами
Оновлення знань	Не передбачено	Необхідне	Необхідне
Цифрові навички	Обмежено	Вимагаються	Вимагаються
Практичні кейси	Мінімальні	Індустріалізовано	Індустріалізовано

Критична оцінка

Український стандарт відстає у питаннях рівневої спеціалізації, міжнародної сертифікації та цифрової грамотності операторів.

Відсутність гнучких механізмів адаптації під галузі й технологічні інновації.

Пропозиції для вдосконалення:

Уніфікувати систему підготовки — впровадити кілька рівнів (Basic, Advanced, Special).

Додати обов'язковий модуль періодичної переатестації (наприклад, кожні 2 роки).
Додати сучасні цифрові компетентності в основу навчання.

3.3. Рекомендації для використання стандарту в аграрному напрямі

Аграрний сектор — одна з найперспективніших галузей для впровадження БпАК, де інтелектуальні дрони стають незамінним інструментом для підвищення ефективності сільського господарства.

- Високоточне картографування полів (NDVI, мультиспектральна зйомка);
- Внесення засобів захисту рослин і добрив (робота з рідкими/сухими речовинами);
- Оцінка стану посівів, прогнозування врожайності;
- Автоматизований аналіз знімків для визначення проблемних зон;
- Інтеграція з цифровими платформами управління фермою.

Компетентності, яких бракує у стандарті:

- Знання агротехнічних основ, основ ґрунтознавства;
- Вміння інтерпретувати результати аналізу знімків;
- Навички роботи з аграрним ПЗ (AgroScout, DroneDeploy, Pix4D тощо).

Сильні сторони стандарту:

- Стандарт має універсальний каркас, на основі якого можна адаптувати програму під аграрні потреби.
- Добре прописані питання базової авіаційної безпеки.

Слабкі сторони:

- Немає адаптації до агросектора, жодної деталізації щодо специфічних аграрних ризиків чи технологічних нюансів.
- Недостатня увага питанням інтеграції з цифровими системами агробізнесу.

Пропозиції:

Розробити спеціалізований модуль для операторів БпАК у сільському господарстві (теорія + практика).

Співпрацювати з аграрними університетами для розробки кейсів.

Вести спільне навчання для операторів БпАК й агрономів, що сприятиме ефективній взаємодії.

Висновок

Український професійний стандарт оператора БпАК є важливим етапом у розвитку ринку дронів, але його ефективність залежить від регулярного оновлення, відкритості до

міжнародного досвіду, адаптації під галузеві виклики (зокрема, аграрний сектор) і розвитку цифрових компетенцій. Вдосконалення стандарту має спиратись на комплексний аналіз міжнародних практик, консультації з ринком і зворотний зв'язок від фахівців й освітян.

4. Аналіз професійного стандарту «Дистанційний пілот БПЛА»

Професійний стандарт «Дистанційний пілот безпілотного повітряного судна» (затверджено Національним авіаційним університетом, 2024) визначає вимоги до компетентностей, трудових функцій, кваліфікаційних рівнів і професійного розвитку операторів БПЛА в Україні. Стандарт охоплює як цивільне, так і спеціалізоване (науково-технічне, сільськогосподарське тощо) застосування безпілотників.

4.1. Аналіз змісту

Кваліфікації та рівні: Стандартом визначено три категорії дистанційного пілота БПЛА (I, II, III), кожна з яких має відповідний набір знань, умінь, підтверджений годинами нальоту і рівнем вищої освіти.

Трудові функції: Стандарт чітко структурує трудові функції: підготовка до польоту, планування, налаштування обладнання, безпосереднє керування БПЛА, взаємодія з командою, виконання штатних та аварійних посадок тощо.

Компетентності: Описані як набір знань (аеродинаміка, метеорологія, право, IT), умінь (керування, програмування автопілота, комунікація), відповідальності й автономії.

Підтвердження кваліфікації: передбачає не лише дипломи, а й льотну книжку із зазначенням нальоту годин, а також медичні сертифікати.

Професійний розвиток: можливий переважно через освоєння нових типів БПЛА, але не передбачає переходу між категоріями без нового навчання.

Сильні сторони

Повна деталізація функцій і знань, які має засвоїти оператор.

Зв'язок із міжнародними нормами (ICAO, EASA), зокрема щодо структури підготовки, планування польотів, належного технічного обслуговування.

Охоплення широкого спектра діяльності, включно із суміжними галузями: IT, агро, виробництво, спорт.

Вимога до практичних навичок (наліт годин), що підвищує якість підготовки.

Слабкі сторони

- Відсутність розширених положень щодо безперервного навчання (Continuous Professional Development, CPD).
- Недостатньо деталізована взаємодія з міжнародною сертифікацією та оновленням знань.
- Слабко прописана процедура перекваліфікації при переході між категоріями або типами БПЛА.
- Можлива дублюваність функцій у деяких секціях (наприклад, налаштування обладнання/підтвердження справності).

Пропозиції для покращення

- Запровадити вимоги до постійного професійного розвитку та оновлення знань (CPD).
- Додати механізми взаємного визнання кваліфікацій з EASA, FAA, CAA тощо.
- Запровадити гнучкі модулі перекваліфікації для операторів, які переходять між категоріями або змінюють тип БПЛА.
- Впровадити деталізовані вимоги до soft skills: командна робота, стресостійкість, крос-культурна комунікація.

Джерела для подальшого вивчення

- ICAO: Manual on Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS)
- EASA: Drone Pilot Competency Requirements
- FAA Part 107: Small Unmanned Aircraft Systems
- CAA UK: CAP 722 – Unmanned Aircraft System Operations

4.2. Порівняння українського професійного стандарту з міжнародними аналогами

Порівняння здійснюється з найбільш визнаними регуляторами галузі: EASA (ЄС), FAA (США), CAA (Велика Британія), які визначають структуру, зміст підготовки та сертифікації операторів БПЛА.

Аналіз змісту

Зміст навчальних програм: Український стандарт більше орієнтований на класичну авіаційну освіту (бакалавр), тоді як EASA/FAA дозволяють модульність й альтернативну підготовку (курс, тренінг, практичний іспит).

Пропозиції для вдосконалення

Переглянути структуру навчання, запровадити альтернативні шляхи сертифікації (short courses, RPL — Recognition of Prior Learning).

Включити положення про періодичну рецertyфікацію та CPD.

Ввести процедуру визнання закордонних сертифікатів.

Додати розділ щодо безпеки даних, кібербезпеки та роботи з автономними БПЛА.

4.3. Пропозиції щодо вдосконалення професійного стандарту операторів безпілотних авіаційних систем

Сучасна динаміка розвитку технологій, воєнний і цивільний досвід України й тренди ЄС/США вимагають періодичного оновлення професійних стандартів для операторів БПЛА.

Пропозиції для вдосконалення

Запровадження гнучких форматів навчання та RPL: визнання неформального, практичного досвіду, короткі інтенсивні курси, дистанційна освіта.

Оновлення моделі CPD: обов'язкове проходження курсів підвищення кваліфікації кожні 2–3 роки.

Міжнародна сертифікація: розробити процедуру взаємного визнання сертифікатів з EASA, FAA, CAA. запропонувати іспити англійською мовою.

Інтеграція soft skills: додати курси з ризик-менеджменту, лідерства, роботи в стресових умовах.

Удосконалення практичної частини: збільшити вагу симуляторних тренувань, сценаріїв аварійних ситуацій.

Впровадити окремі модулі з кібербезпеки, захисту інформації та роботи з автономними БПЛА.

Додати положення про gender equality та diversity в навчальних програмах.

4.4. Рекомендації для використання стандарту в аграрному напрямі

Використання безпілотних авіаційних систем (БПЛА) в аграрному секторі України набуло особливої актуальності через швидкий розвиток технологій точного землеробства, моніторингу стану посівів, внесення засобів захисту рослин, картографування полів і контролю зрошення. Професійний стандарт дистанційного пілота БПЛА є ключовим інструментом для впровадження інновацій у сільському господарстві та підвищення продуктивності агропідприємств.

Аналіз змісту

Професійний стандарт враховує аграрний напрям (див. класифікатор видів економічної діяльності – секція А, клас 01.61 – Допоміжна діяльність у рослинництві).

Вимоги до компетентностей пілота включають розуміння основ аеронавігації, принципів безпеки, роботи з обладнанням, що є критично важливим для точного та безпечного виконання агрооперацій.

Практичний блок стандарту допомагає адаптувати навчальні програми для типових завдань в агро (обприскування, аналіз NDVI, моніторинг посівів, пошук шкідників, фіксація посухи/уражень).

Включення спеціалізованого програмного забезпечення та сенсорики (мультиспектральні камери, тепловізори), що відповідає сучасним вимогам аграрного ринку.

Сильні сторони стандарту для агросектору

Орієнтація на мультидисциплінарність: стандарт враховує не лише авіаційні, а й ІТ-компетенції, що необхідно для роботи з агроданими та цифровими платформами.

Відкрита структура для адаптації: Програми навчання можна розширювати завдяки агроспеціалізації.

Практична складова: Вимагається наявність нальоту годин, що особливо цінно для виконання агрооперацій із підвищеним ризиком.

Слабкі сторони та виклики

- Недостатньо детально прописані специфічні агротехнології та алгоритми виконання завдань у полі.
- Відсутність окремих модулів для підготовки до виконання агрохімічних операцій, роботи з рідкими та сипучими засобами.
- Немає вимог до знань з агроінформатики, базової агрономії, ґрунтознавства.
- Нестача розділів з аналізу агроданих і роботи з великими масивами інформації (big data).

Пропозиції для покращення і впровадження

1. **Внести до стандарту окремий модуль «Агродрони й агрозастосування»:**
  - Основи агрономії для операторів БПЛА.
  - Особливості польотів над сільськогосподарськими угіддями (низька висота, перешкоди, хімічна безпека).
  - Використання спеціалізованого ПЗ для агромоніторингу (DroneDeploy, Pix4D, DJI Terra).
2. Передбачити у стандарті вимогу до знань із техніки безпеки під час внесення ЗЗР (засобів захисту рослин) і виконання хімічних операцій.
3. Окремо прописати навички роботи з аграрними сенсорами (NDVI, мультиспектр, тепловізійний контроль).
4. Запровадити співпрацю з агрономами під час розробки стандартів практичних завдань для дистанційних пілотів.
5. Створити короткі модульні курси (CPD) для підвищення кваліфікації агродрон-операторів у співпраці з аграрними ВНЗ.
6. Передбачити сертифікацію на основі тестування з агрономії та техніки безпеки (додатково до основної сертифікації).

Приклади застосування та найкращі практики

- **Японія, Китай:** Системи масового навчання агродрон-операторів з обов'язковою підготовкою з хімічної безпеки.
- **США (FAA Part 137):** Додатковий сертифікат для операторів, що виконують розпилення ЗЗР, із вимогами до безпеки, зберігання та використання хімікатів.
- **ЄС (EASA):** Акцент на навчання роботи з великими масивами агроданих, впровадження моделей ризик-менеджменту.

Перелік зовнішніх джерел для подальшого вивчення

- FAA Part 137 Agricultural Aircraft Operations
- EASA Drones in Agriculture
- AgriTech – World Bank Group Report: Drones for Agriculture
- Japan's Model of Training Agricultural Drone Operators

Висновок:

Впровадження рекомендацій допоможе підвищити якість підготовки операторів БПЛА для агросектору, забезпечить відповідність світовим вимогам і підвищить інноваційність українського сільського господарства. З урахуванням сучасних трендів і міжнародного досвіду, інтеграція агроспеціалізації в український стандарт є логічним і своєчасним кроком.

5. Аналіз професійного стандарту ГО «Українська асоціація операторів БПЛА»

На основі документа ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів», 2025

Професійний стандарт, затверджений ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів» у 2025 році, вперше уніфікував вимоги до професійної підготовки, функціональних обов'язків і процедур кваліфікації операторів безпілотних авіаційних систем (БАС) для різних секторів економіки України. Документ створює платформу для розвитку якісної, безпечної та відповідальної експлуатації БпЛА — від індивідуальних комерційних користувачів до великих підприємств.

5.1. Структурний аналіз стандарту

- **Класифікація професій:** чітке виділення категорій операторів за спеціалізаціями (цивільний сектор, агросфера, технічна експлуатація).
- **Кваліфікаційні вимоги:** структурованість за рівнями освіти й компетентності, відкритість до людей без авіаційної освіти (з визначеними обмеженнями).
- **Трудові функції:** стандартизований перелік функцій, розбитий на підготовку, експлуатацію, діагностику та ремонт БАС.
- **Підтвердження і розвиток кваліфікацій:** визначені типи документів, регулярність перевірок, можливість визнання закордонних сертифікатів, модульна перепідготовка.

Загальна оцінка

Стандарт є сучасним, адаптивним, відкритим до інновацій і досить гнучким для впровадження в різних галузях. Водночас відзначається потреба в динамічному оновленні та поглибленні окремих блоків (особливо soft skills, новітніх технологій, спеціалізації для різних ринкових ніш).

5.2. Рекомендації для використання стандарту у цивільному та комерційному житті

У цивільному та комерційному секторах (будівництво, енергетика, геодезія, фото- і відеозйомка, логістика, моніторинг інфраструктури, рятувальні служби тощо) використання БАС дедалі активніше інтегрується у бізнес-процеси та сервісні моделі. Стандарт закладає підвалини для легального, безпечного й ефективного залучення операторів різного рівня підготовки.

Обмеження для підготовки операторів без авіаційної освіти

- **Мінімальні вимоги:** для більшості цивільних спеціалізацій — повна середня освіта і короткострокове навчання. Це дає змогу масово залучати нових користувачів.

- **Ризики:** обмежене розуміння аеронавігації, законодавства, авіаційної безпеки, недостатній рівень культури відповідального використання повітряного простору.

Регуляторні обмеження:

- Оператори без авіаційної освіти допускаються до виконання тільки нескладних польотів, заборонено польоти над критичною інфраструктурою, у міських агломераціях, у складних погодних/технічних умовах без додаткового навчання.

- Обмеження за категоріями БАС: без спеціалізованої освіти — лише легкі та середні дрони.

- Юридична відповідальність: посилена для осіб без профільної підготовки в разі інцидентів.

Рекомендації для підвищення якості підготовки

- **Обов'язковий навчальний мінімум:** запровадити короткі блоки з основ аеродинаміки, метеорології, авіаційного права, баз англійської та радіообміну.

- **Гнучка модульність:** дати змогу поступово розширювати компетенції через додаткову сертифікацію.

- **Менторство:** запровадити інструкторське супроводження для новачків у перші місяці роботи.

- **Суворіша атестація:** обов'язкові періодичні іспити/тестування для підтримки навичок і знань.

Висновок

Стандарт у його нинішньому вигляді підходить для базової підготовки операторів цивільного і комерційного секторів, але має доповнюватися постійним навчанням та контролем знань, особливо для допуску до складних і відповідальних робіт.

5.3. Рекомендації для використання стандарту в аграрному напрямку

Сільськогосподарський сектор — одна з найдинамічніших сфер впровадження БАС в Україні. Дрони використовуються для моніторингу полів, точного внесення ЗЗР і добрив, картування, обліку, аналізу стану культур тощо. Стандарт враховує цю специфіку через окрему спеціалізацію для агрооператорів.

Аналіз відповідності стандарту агросектору

- **Пряма спеціалізація:** стандарт виокремлює професію «Оператор дистанційно керованих безпілотних апаратів агропромислового виробництва», передбачає модульність перепідготовки для суміжних фахівців (агрономів, механізаторів).
- **Кваліфікація та навчання:** достатньо середньої освіти плюс спеціалізоване навчання (курси, стажування), що відповідає реаліям ринку праці.
- **Функції та компетенції:** охоплені базові аспекти — планування польотів, підготовка техніки, обслуговування і діагностика, основи безпеки й роботи з навантаженням (обприскувачі, камери).
- **Адаптація до агроцифрових платформ:** стандарт не містить достатньо блоків щодо інтеграції з farm management software, ГІС, big data-аналізу, роботи з дистанційним зондуванням.
- **Брак агрономічних знань:** стандарт практично не висвітлює питання агротехнологій, екології, особливостей роботи з ЗЗР, біологічної безпеки.
- **Недостатня увага до інновацій:** мало інформації про штучний інтелект, автоматизацію, swarm-управління.
- **Обмеження в інтеграції з агроекосистемами:** не відображені сучасні вимоги щодо взаємодії з цифровими агроплатформами й віддаленим аналітичним супроводом.

Висновок

Стандарт є якісною відправною точкою для підготовки операторів дронів в агросекторі, але потребує обов'язкового доповнення агрономічним і цифровим освітнім блоком для забезпечення максимальної ефективності й конкурентоспроможності українських аграріїв на світовому ринку.

5.4. Порівняння українського професійного стандарту з міжнародними аналогами

Порівняльний аналіз

- **Український стандарт** загалом відповідає моделі EASA: він диференціює рівні підготовки за складністю техніки, передбачає навчання і регулярну перевірку знань, обмежує доступ до складних завдань для некваліфікованих осіб.

Відмінності:

- EASA фокусується на доказовому (risk-based) підході, а в Україні — переважає кваліфікаційний та посадовий.
- В ЄС є спеціальні програми для агросфери, інспекцій, доставки, а український стандарт ще розвиває такі модулі.

- В ЄС є спільна онлайн-платформа для реєстрації, навчання, контролю знань; в Україні подібна платформа лише розробляється.

Порівняльний аналіз

- **Український стандарт** близький за базовими вимогами (наявність сертифіката, навчання, тестування), але менш жорсткий у частині рецерафікації, особливо для «любителів» і непрофільних користувачів.

Відмінності:

- У США значно жорсткіша система моніторингу та контролю за дотриманням правил польоту.

- Значна кількість онлайн-курсів та стандартизованих тестів для різних сценаріїв (агро, комерція, промисловість).

- Активне залучення приватних шкіл та університетів для підготовки операторів.

ІКАО — Міжнародна організація цивільної авіації

Основні принципи

- **ІКАО** (International Civil Aviation Organization) виробляє глобальні стандарти й рекомендації (SARPs) щодо інтеграції дронів у національний і міжнародний повітряний простір.

- Зокрема, Manual on Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS) (Doc 10019), містить вимоги до підготовки персоналу, організації навчання, іспитів, взаємодії з АТС, безпеки й етики.

Порівняльний аналіз

- **Український стандарт** корелює з підходами ІКАО — особливо у сфері документального підтвердження кваліфікації, розвитку інструкторських центрів, підтримки міжнародної визнаності сертифікатів.

Відмінності:

- ІКАО більше фокусується на питаннях інтеграції RPAS у загальний повітряний простір і взаємодії з державною авіацією, чим українська система поки поступається.

- Міжнародна система акцентує на продовженні освіти, soft skills, мультикультурній комунікації.

Висновок порівняльного аналізу

Український професійний стандарт операторів БАС є прогресивним і загалом відповідає базовим міжнародним вимогам (EASA, FAA, ICAO). Однак наявні відмінності:

- В Україні домінує кваліфікаційний (дипломний) підхід, тоді як у ЄС/США — competency-based і risk-based.
- Необхідно розвивати онлайн-платформи тестування та рециertifікації, підвищувати рівень міжнародної визнаності українських сертифікатів.
- Поглиблення інтеграції з цифровими системами, кейсами для агро-, індустріального й військового сектору — перспективні напрями розвитку.

5.5. Пропозиції щодо вдосконалення професійного стандарту операторів безпілотних авіаційних систем

Професійний стандарт операторів БАС, затверджений ГО «Українська асоціація операторів безпілотних апаратів» у 2025 році, заклав міцний фундамент для формування інституційно зрілої системи підготовки фахівців для однієї з найдинамічніших галузей сучасної економіки. Водночас швидкий розвиток технологій, нові виклики безпеки, посилення регуляторних вимог і досвід країн-лідерів показують: для збереження актуальності та конкурентоспроможності цей стандарт потребує постійного вдосконалення.

Аналіз сильних сторін (для балансу оцінки)

- **Комплексність:** Стандарт включає класифікацію професій, кваліфікаційні вимоги, опис трудових функцій, рівні освіти, механізми підтвердження компетентностей.
- **Гнучкість:** Можливість модульної перепідготовки та визнання закордонних сертифікатів.
- **Актуальність для ринку праці:** Охоплення як цивільного, так і аграрного, технічного секторів.

Критичний аналіз і напрями вдосконалення

1. Впровадження компетентнісного підходу та risk-based learning

- **Виклик:** Український стандарт орієнтований переважно на формальні кваліфікації та посадову ієрархію, тоді як міжнародний досвід (EASA, FAA) акцентує на оцінці реальних навичок у специфічних сценаріях ризику.
- **Рекомендація:** Запровадити багаторівневу систему атестації, яка дає змогу розширювати/звужувати права оператора залежно від підтверджених компетентностей (наприклад, сценарії польотів із підвищеним ризиком, роботи в місті, нічні польоти, робота з вантажами тощо).

2. Створення єдиної онлайн-платформи для навчання, тестування та сертифікації

Виклик: Відсутність уніфікованої цифрової платформи для обліку навчання, іспитів, сертифікатів і планування професійного розвитку, як це реалізовано в EASA або FAA.

Рекомендація: Розробити державну (або галузеву) платформу дистанційного навчання з інтегрованими модулями для self-assessment, онлайн-іспитами, портфолію оператора, доступом до бази типових сценаріїв польотів, інструктажів із безпеки.

3. Оновлення та деталізація змісту стандарту

Розширення блоків:

- **Soft skills:** Додати модулі з етики, комунікації, прийняття рішень у стресових ситуаціях, психології роботи у високоризиковому середовищі.
- **Інновації:** Включити розділи щодо swarm-управління, штучного інтелекту, автоматизованої аналітики, захисту від anti-drone засобів.
- **Агро- та індустріальні модулі:** Спеціальні освітні програми для агрономічних, інфраструктурних, енергетичних операторів.
- **Екологія та сталий розвиток:** Впровадити обов'язкові блоки щодо безпечного внесення ЗЗР, мінімізації впливу на довкілля, дотримання міжнародних екостандартів.

4. Впровадження механізму періодичної рециertifікації

- **Виклик:** Відсутня чітко прописана система обов'язкової періодичної рециertifікації, як у FAA (кожні 2 роки), що може призвести до втрати актуальних знань і навичок.
- **Рекомендація:** Впровадити обов'язкові курси підвищення кваліфікації та тестування з фіксованим інтервалом (2–3 роки), оновлювати контент за актуальними технологіями і законодавством.

5. Розвиток партнерства з університетами, виробниками та бізнесом

- **Виклик:** Стандарт відокремлений від реальних потреб роботодавців і індустріальних трендів.

Рекомендація:

- Інтегрувати дуальні програми (поєднання освіти й практики) у співпраці з університетами, агрохолдингами, виробниками БАС.
- Регулярно залучати галузевих експертів для перегляду змісту стандарту й освітніх програм.
- Стимулювати стажування, реальні кейси, участь у хакатонах/змаганнях із дронів.

6. Міжнародна уніфікація та взаємне визнання сертифікатів

- **Виклик:** Українські сертифікати не завжди визнаються у ЄС/США, обмежена мобільність фахівців.

- **Рекомендація:** Гармонізувати українські вимоги зі стандартами EASA/FAA/ICAO, брати участь у міжнародних пілотних проєктах з підготовки операторів БАС, сприяти офіційному визнанню українських сертифікатів за кордоном.

7. Система зворотного зв'язку й аналітики

- **Виклик:** Відсутність механізмів збору фідбеку від операторів, викладачів, роботодавців щодо змісту стандарту, виявлених прогалин чи нових викликів.

- **Рекомендація:** Запровадити регулярний моніторинг застосування стандарту, анкетування випускників і роботодавців, адаптивне оновлення стандарту з урахуванням зібраних даних.

Коротка структурована дорожня карта вдосконалення

Оновлення змісту — деталізація модулів, впровадження soft skills, інновацій, агро-і цифрових технологій.

Впровадження компетентнісного та risk-based підходу — сценарії, права, диференційований доступ.

Цифровізація — створення єдиної навчально-сертифікаційної платформи.

Регулярна рециertifікація — тестування та підвищення кваліфікації.

Міжнародна уніфікація — гармонізація з EASA, FAA, ICAO, взаємне визнання сертифікатів.

Партнерство та зворотний зв'язок — співпраця з бізнесом, університетами, виробниками, моніторинг ефективності.

Джерела

- EASA Civil Drones — Best Practices

<https://www.easa.europa.eu/en/domains/civil-drones>

- FAA UAS Integration Pilot Program

https://www.faa.gov/regulations_policies

- ICAO Manual on Remotely Piloted Aircraft Systems

<https://store.icao.int/en/manual-on-remotely-piloted-aircraft-systems-rpas-doc-10019>

- Drone Industry Insights — Global Training Trends <https://droneii.com/>

- AgFiniti — Farm Data Management Platform

<https://www.agleader.com/agfiniti/>

- FAO: Drones for agriculture <https://www.fao.org/agroinformatics/en>

- Pix4D Agriculture Solutions <https://www.pix4d.com/industry/surveying-mapping/>
- Manual on Remotely Piloted Aircraft Systems (RPAS) (Doc 10019) <https://store.icao.int/en/manual-on-remotely-piloted-aircraft-systems-rpas-doc-10019>